

ИЗЛИЗА ОТ 1900 ГОДИНА

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОФИЦИАЛНО ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА – БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ

ГОДИНА СХІХ, БРОЙ 1

СОФИЯ, 1-15 ЯНУАРИ 2018 г.

ЦЕНА 0,70 ЛВ.

e-mail: sinizdat@gmail.com

www.facebook.com/Synodalpress/

Амвон

Гласът на викация в пустинята

Стр. 3

Християнска нравственост

Християнската любов като добродетел

Стр. 1-4

Достойни архиереи на БПЦ

Царският говереник

Стр. 5

Интервю

Изстраганата ни църковна независимост

Стр. 7

Православни светини

Обновление на храма „Св. Стефан“ в Истанбул

Стр. 8

ЦЪРКВА И ОБЩЕСТВО

В контекста на усилията за съхранение на традиционните ценности в съвременна Европа

Важните Въпроси за Всички хора през Всички Времена са екзистенциалните: кой съм аз, защо съм роден, какъв трябва да бъда и как трябва да живея, за да бъде животът ми пълноценен и да постигна крайното му назначение. От това как ще си отговорим на тези Въпроси, ще зависи начинът ни на живот – колко пълноценни личности ще бъдем и колко пълноценно ще изживеем дните си. Защото, както вярваме, така и живеем.

Животът на отделния човек и на обществото като цяло са хаотични и безсмислени без система от

ценности, от устойчиви представи за целите и смисъла на човешкия живот и идеали, към чието постигане да се стреми. Същността и обликът на едно общество, както и достойнството на отделната личност, се определят от духовно-нравствените ценности, които изповядват, защото от това в какво вярваме, какво е разбирането ни за живота, за света и за нас самите, зависи как ще се отнасяме към заобикалящата ни свят, към другите хора и към собствения ни живот. Само общество, което има система от общоприети, Възвишени, устойчиви ценности, към които се придържа и които се стреми да постигне, е единно, жизнено и способно да се развива, а разпадът на тази ценностна система или девалвацията на ценностите бележи началото на края му.

На стр. 6

† НЕОФИТ, ПАТРИАРХ БЪЛГАРСКИ

ПАТРИАРШЕСКО НОВОГОДИШНО СЛОВО

Възлюбени в Господа чеда на светата ни Църква, Премъдрият Бог, сътворил този свят, е определил човек да живее във времето. Времето е особен дар и затова ние трябва да го ценим (вж. Еф. 5:16), защото никой от нас не знае колко ни е отредено да живеем тук, на земята. Не е в наша власт да знаем „времената и годините“ (Деян. 1:7), но наш дълг е да използваме всяка минута, за да служим Богу, да пребъдваме в Него и да следваме заповедите Му.

Встъпвайки в новата година, трябва да благодарим на Господа за всичко (вж. 1 Сол. 5:18), което се е случило през изминалата година. Трябва да имаме съзнание, че трудностите, скърбите и страданията са изпитания, през които сме преминали, „та изпитаната наша вяра да излезе по-драгоценна от нетрайното, макар и чрез огън изпитвано злато“ (1 Петр. 1:7). Сложните житейски ситуации са онова изпитание, показващо ни дали постъпваме като християни, или като хора, които не искат да знаят за Бога.

Ние трябва да благодарим на Бога за тези духовни уроци, които ни е преподавал, да Му благодарим за това, че удължава дните на нашия земен живот,

На стр. 3

ХРИСТИЯНСКА НРАВСТВЕНОСТ

Християнската любов като добродетел

Богословското творчество на проф. Иван Панчовски

На темата за християнската любов в системата на нравственото богословие проф. Иван Панчовски е посветил голяма част от богословско-етическите си изследвания и научни трудове. Като поставя специален акцент върху проблематиката на християнската любов – агапи, не само като нова нравствена ценност, но и като основен и определящ принцип на духовно-нравствения живот на християните и ръководител за морално поведение и нравствен възход на човека.

Той изследва генеалогията и аксиологията на християнската любов, ка-

то проследява нейните религиозни корени в Стария Завет и разкрива нейния духовен, небесен и божествен произход. Защото чрез възплъщението на Единородния Божи Син, чрез Неговото евангелско учение и чрез Неговия божествен живот на земята, както много образно казва проф. Иван Панчовски, човечеството се озарило от слънцето на нравствената любов в пълната му сила и тръгнало по пръвзходния път на безкористното боголюбие и братолюбие.

Шест са неговите научни трудове посветени на християнската любов

като основна и най-висша добродетел: „Принципът на християнската любов“ 1967/1968; „Християнската любов към Бога“ 1972 г.; „Християнската любов към ближните“ 1977 г.; „Християнската любов към себе си“ 1972 г.; „Проблемата „Ерос и Агапи“ в православно етическо осветление“ 1969/1970 г.; „Любов към далечния“. Тези изследвания са публикувани и на сръбски език в едно издание със заглавие „Етика на християнската любов. Етическа генеалогия и аксиология“ 1973 г. – „Етика християнска любови“ Ниш, 1973.

В „Принципът на християнската любов“ проф. Иван Панчовски изследва състоянието на човечеството преди Рождество Христово, като изтъква, че поради религиозното и морално падение на езическото човечество, неговото нравствено съзнание толкова било притъпено, че започнало или напълно да не схваща, или превратно да схваща принципа на любовта – основното начало на нравствеността. Езичникът, колкото повече се отдалечавал от Бога и помрачавал в себе си Божия образ, толкова повече се отклонявал

На стр. 4

ХРОНИКА

Празникът Богоявление

България

На 6 януари в София в Патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски“ бе отслужена тържествената св. Литургия по повод празника Богоявление. Молитвено участие в богослужението взе Негово Светейшество Българският патриарх Неофит.

Богослужението бе предстоявано от Негово Преосвещенство Мелнишки епископ Герасим, гл. секретар на Св. Синод и председател на църковното настоятелство при Патриаршеската катедрала. На еп. Герасим съслужиха: архим. Василий – протосингел на Софийска св. митрополия, архим. Пахомий – ректор на Софийската духовна семинария „Св. Йоан Рилски“, прот. Николай Георгиев – нач.-отдел „Връзки с обществеността“, иконом Ангел Ангелов – духовен надзорник на Софийска епархия, храмовото духовенство, протодяконите Александър Нешев и Любомир Братоев, както и дяконите Деан Коруноски, Костадин Тренев и Слави Спасов.

След празничното богослужение Негово Светейшество патриарх Нео-

фит възглави водосвета и освети бойните знамена на Българската армия. Заедно с Негово Светейшество съслужи и Мелнишкият епископ Герасим. На молитвено участие взеха президентът на страната Румен Радев, държавници, политици, посланици, общественици и десетки православни християни.

В края на богослужението Негово Светейшество се обърна към събралото се множество със слово, в което каза: „В този пресветъл ден, когато всички ние – духовенство и миряни, държавници и войнство – сме събрани заедно за обща молитва към Всеподателя, отново чувстваме силата на нашето единство и единомислие. Измолвайки Бо-

жията благодатна помощ и закрила над нашето войнство и целия ни народ, прекланяме глави и се молим за вечното спасение в Господа на всички знайни и незнайни герои на родната ни армия, полагаги, полагащи и днес живота си за свободата и независимостта на нашия народ, за неговата цялост и за запазването на българската държавност“. Негово Светейшество допълни още, че трябва да се постараме делото на всички герои, дали живота си за родината ни, да не изчезне и да не бъде забравено.

Мелнишкият епископ Герасим поръси с богоявленска вода знамената на Българската армия за мир, просперитет и сила.

Българска Патриархия

На 6 януари множество християни изпълниха катедралния храм „Св. св. Кирил и Методий“ в Ловеч, където Негово Високопреосвещенство Ловчански митрополит Гавриил отслужи св. Литургия. В богослужбата заедно с владиката служиха прот. Михаил Ковачев и ставр. ик. Любомир Казашки. С чудесните си изпълнения за празника допринесе и хорът към храма с диригент г-жа Димитрина Дренска. Между присъстващите на празника бяха и много официални лица, сред които кметът на Община Ловеч г-жа Корнелия Маринова и председателят на Общинския съвет г-н Петър Цолов.

След светлата Литургия митрополит Гавриил заедно с част от ловешкото духовенство излезе пред храма, където бе отслужен Велик водосвет. В изпълнение на традиция още от времето на цар Симеон митрополит Гавриил благослови и освети бойните знамена на стрелците в почетен строй на площада войници и офицери, както и представителите на Националното дружество „Традиция“.

След това с литийно

шествие подир Богоявленската икона празникът продължи до пешеходния мост над река Осъм. Тук, в присъствието на множество ловчанлии и гости на града двайсетина младежи се хвърлиха във водите на река Осъм, за да извадят св. Кръст. За втора поредна година това стори 32-годишният Ивайло Енчев, който пожела здраве и благоденствие на всички.

На този ден светата ни Православна църква отбелязва един от големите Господски празници –

Св. Богоявление, или Кръщение Господне (Йордановден). В акта на Кръщението за първи път Бог ясно и открито се явява пред хората в трите Си ипостаси: Бог Син, Когото св. Йоан Претеча кръщава в река Йордан; Бог Отец, Който свидетелства за Сина от небето – „Този е Моят възлюбен Син, в Когото е Моето благоволение“ (Мат. 3:17) и Бог Дух Свети, слязъл над Сина във вид на гълъб (Мат. 3:16).

Ловчанска митрополия

С ранна света Литургия започна празникът Богоявление в катедралния храм на гр. Варна „Успение Богородично“. Негово Високопреосвещенство Варненски и Великопреславски митрополит Йоан възглави богослуженията в съслужение с духовниците при храма ст. ик. Димитър Стоев – протосингел на Варненска и Великопреславска св. митрополия и председател на църковното настоятелство, прот. Йордан Найденов, прот. Георги Великов и митрополитския дякон Любомир Георгиев.

„Днес е Богоявление, онзи ден, в който чувстваме присъствието на Светата Живоначална, Единосъщна и Неразделна Троица – Отец, Син и Свети Дух. Сбъитие, което спомня Кръщението Господне, когато Синът Божий се кръсти във водите на река Йордан от свети Йоан Претеча и Кръстител Господен. Тогава небесата се отвориха и видяхме гълъб, слязъл върху кръщаващия се. Светият Дух под вид на гълъб. Така е написано (Мат. 3; Марк. 1:1-11; Лука. 3:1-22) и се чу глас от небесата: „Ти си Моят Син възлюбен, в Когото е Моето благоволение“. Гласът на Бог Отец...“, заяви архиереят след отслужването на Великия Богоявленски водосвет в храма.

Сред стотиците присъстващи в богослуженията, а след това и в последващите празнични събития, бяха г-н Стоян Пасев – областен управител на Област Варна, г-н Иван Портних – кмет на Община Варна, контраадмирал Митко Петев – командир на Военноморските сили на Република България, флотилен адмирал проф. д.в.н. Боян Медникаров – началник на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ и други официални лица.

Шести януари е празничен ден и за армията. Митрополит Йоан поздравя всички военслужещи, особено тези, които имат досег до великата морска шир. Пред катедралата, на площад „Св. св. Кирил и Методий“, владиката благослови военните части и бойните знамена. За първи път подобен ритуал е извършен в далечната 917 г., на 20 август, по заповед на цар Симеон Велики, преди една от решителните битки за отечеството – при река Ахелой. По-късно започва да се извършва в началото на годината, на 6 януари.

След това тръгна шествие от площада, водено от Представителния духов оркестър на Военноморските сили с диригент капитан III ранг Мирослав Трифонов. То се отправи към Морската градина, където пред паметника на Христо Ботев бе извършен военен ритуал с полагане на венци и цветя по случай навършването на 170 години от рождението на поета революционер.

Благоприятното време позволи на много варненци и гости на града да присъстват на освещаването на всемирните води и на хвърлянето на кръста във водите на Черно море в района на Буна 1.

Варненска и Великопреславска митрополия

Монашеско пострижение в Зографската света обител на Св. гора – Атон

В навечерието на Рождество Христово по стар стил (6 януари) в славянобългарския манастир „Св. вмчк Георги Зограф“ на Света гора – Атон се извърши пострижение в малка схима на послушник Руси Стоянов Русев. Под мантия пред св. олтар послушникът беше доведен от духовния си старец – схиархимандрит Амвросий, игумен на манастира. Пострижението извърши чредният свещеник – иеросхимонах Кирил. Името, дадено от духовния старец на възприелия пострига, е Калистрат, което в превод означава „Добър воин“.

Последованието бе извършено на Малкия вход на св. Литургия, в присъствието на братството на манастира и на около 40 гости от България, Грузия, Сърбия, Молдова, Гърция и Русия и монаси от други светогорски обители, дошли за тържеството.

След края на богослужбата литийно шествие отведе отец Калистрат в килията на монаха, където той получи напътствия от стареца си и поздравления от братството и гостите на манастира.

Поклонниците от чужбина използват случая да благодарят за гостоприемството на игумена и да засвидетелстват, че църковната общност следи внимателно опитите за дискредитиране на Зографската св. обител от страна на компрометирани личности, които се водят от

кариеристични и користни подбуди, преминаващи обаче във вражда с Православието. Беше изразено убеждението, че тези хора ще бъдат скоро разобличени от отговорните нива на свещената йерархия на БПЦ като провокатори на разкол и смут в Христовата Църква.

Славянобългарски манастир „Св. вмчк Георги Зограф“

От стр. 1

Историята на човечеството и съвременните общества са богати с голямо разнообразие от ценности, формиращи светогледа на хората, от представи и определения за достойно и недостойно поведение и справедливо устройство на обществото. В исторически план още от дълбока древност тази система от ценности по правило, е произтичала от религиозното съзнание, от вярванията на общността. Религията е онзи авторитетен източник, който определял представите на хората за света, за добро и зло, справедливо и несправедливо, за смисъла на човешкото съществуване и правилата в общността.

Тези ценности не са се възприемали като плод на човешки разум и преценка или резултат от обществено съгласие, а като плод на божествено откровение за волята на Бога за човека и света. Животът на всички се определял от единна йерархия на ценности, в които духовните идеали и нравствени норми имали първостепенно значение.

Библейските книги свидетелстват за случаи на неизпълнение на Божиите заповеди и отклонения от Божията правда, но въпреки това, тази установена от Бога нравственост си оставала фундаментална и валидна за целия богоизбран народ, а отклоненията от нея се считали за грях и се осъждали от общността.

За християнския свят нравствените идеали, от които се ръководи, са евангелските истини, те са Откровението на Бога към човека и израз на Божията воля, грижа и любов към Неговите чеда. За разлика от измислените от човеци ценности, които са относителни, преходни и несъвършени, тези, които ни е открил Господ, са вечни, общовалидни и неизменни, и далеч надвишават земното благоденствие и егостичните интереси на отделния индивид. Те отразяват истината за човека като създаден по Божи образ и призван към богоподобие и вечен живот в Царството Божие. Евангелските истини възвестяват ценности, чието достигане прави човека способен да разбере и почувства Божието присъствие в историята на човечеството и в собствения си живот, да

приеме Бога в сърцето си и да стане причастен на Божието Вечно и абсолютно битие.

Християнството отчита човешката увреденост след ерехопадението на прародителите и склонността на повредената човешка природа да следва своите плътски потребности, егостични интереси и страсти, но чрез система от богооткровени заповеди и правила Църквата се стреми да ограничи тази склонност и да насочи човешката воля и поведение към високите идеали на евангелските истини. А светото Православие не само разкрива богооткровенията истина за висшия произход и назначение на човека, но ни дава и благодатни сили да постигнем това си назначение.

Църквата Христова винаги, от самото си основаване до днес, е възвестявала тези истини, свидетелствала е за важността да се спазват Христовите нравствени правила и да се следват традиционните, богозаповядани нравствени идеали, защото те обезпечават духовния шумунет от злото и развала, присъщи на света, който лежи в грях, обезпечават и устойчивостта и жизнеспособността на обществото.

Когато европейските народи приемат християнската вяра, приемат и старозаветните десет заповеди и новозаветната нравственост, основана на уче-

нието на Господ Исус Христос. Новите нравствени идеали, възлъщение на които е самият Син Божий Господ Исус Христос, коренно променят новопокръстените народи и ги възвеждат на ново духовно-нравствено ниво на съществуване и развитие. Тази система от ценности, в течение на векове е била за европейските народи регулатор на обществения, семейния и личния живот на европейците и е в основата на екзистенциалния опит на поколения наред. Евангелските духовно-нравствени идеали и стремежът за възлъщаването им в живота на хората създали у европейца и своеобразния усет за добро и зло, редно и нередно, справедливо и несправедливо, който му позволява правилно да се ориентира в обкръжаващата

ЦЪРКВА И ОБЩЕСТВО

*в контекста на усилията
за съхранение на
традиционните ценности
в съвременна Европа*

го действителност и да идентифицира новите явления в обществото съобразно с евангелските истини, църковното предание и традициите.

Но ако навремето християнският свят се е асоциирал с Европа, то във втората половина на XX век ситуацията на Стария континент започва да се променя. Обществото бързо се секуларизира, християнските традиции започват да се подлагат на съмнение и да се издигат в култ човешките права и свобода, извадени от контекста на Христовото учение за човешкото достойнство и свободна воля. В резултат от разриза между правата на човека и нравствеността, днес ставаме свидетели на оправдаване и узаконяване на безнравствени постъпки под претекст, че се защитават човешките права и свобода. Ценностната система от христостоцентрична става антропоцентрична, общото благо – отстъпва пред личното, а есхатологичното блаженство – пред стремежа към блаженство тук и сега, и с всички средства.

Хилядолетия наред Европа е имала свой относително устойчив морален кодекс и общоприети нравствени правила. Днес ставаме свидетели на последователен демонтаж на онази ценностна система, която е определяла светогледа и живота на нашите предци. Вдъхновени от идеите на Просвещението и неговите специфични представи за свобода и толерантност, съвременните поддръжници на либералния хуманизъм целенасочено налагат чужди на християнското разбиране убеждения и начин на живот. Под предлог за спазване на човешките права, толерантност и демократически релативизъм, добре организирани малцинства безапелационно налагат своите виждания на мнозинството, при това с нулева толерантност по отношение на религиозните убеждения и народните традиции, които са несъгласни с техните собствени либерални убеждения и начин на живот.

Разбира се, религиозността не е гаранция за висока нравственост, както и атеизмът не означава задължително порочен живот. Сред невярващите хора несъмнено има такива, които водят висококръствен живот и изповядват високи идеали, както и сред вярващите има грешници и престъпници, но има кардинална разлика между вярващия човек и съвременния носител на секуларния мироглед. Първият, извършвайки грях, съзнава ереховността на постъпката си, разкъпва се и се стреми да се поправи, докато вторият не счита греха за грях, като го оправдава на основата на специално създадени за целта идеологически парадигми. Парадигми, които лежат в основата на нов нравствен кодекс, скъсал напълно с религиозните традиции и целящ създаването на нов тип човек, лишен от абсолютни нравствени ориентири.

Но дори ако дадена ценностна система се налага не с лоша умисъл, а с цел да се изгради едно по-справедливо общество, където всяко човешко същество

ще има свое достойно място и живот, трябва да е ясно, че изграждането на такъв свят е невъзможно без Бога и без установените от Него абсолютни нравствени закони и порядки. Всякакви опити в посока на изграждане на общество без Бог и общовалидни високи нравствени идеали, непременно ще доведат до общество, в което царства беззаконство, общество, обречено на упадък и загибване. Историята свидетелства с не един пример за такива цивилизации и общества.

Съвременна Европа все повече се откъсва от своята християнска традиция, като при това губи здрава опора на истинските непреходни ценности и многовековния религиозен опит на миналите поколения, а човек много лесно може да се изгуби в днешното необятно море от различни, изключващи се една друга, теории, във все по-развиващите се нравствени категории и погменена терминология, ако няма ясните ориентири, които дава християнското учение, съхранено в пълнота и чистота в светото Православие.

В съвременна Европа, например, днес се отхвърля разбирането за брака като свещен съюз между един мъж и една жена и това става не само в полето на разсъждения и дискусии, а и като законодателни норми. „Живеем във времена, когато нравствените ценности, които векове наред са били верен ориентир за хората, крепело на морала и спойка за обществото, лекомислено и целенасочено се подлагат на погмяна и отхвърляне, а казано е: „Горко на ония, които злото наричат добро, и доброто – зло, тъмнината считат за светлина, и светлината – за тъмнина!“ (Ис. 5:20) – казва Българският патриарх Неофит в едно от обръщенията си към българския народ по повод провеждането на поредния гей-парад в София.

Ще продължа цитата от това патриаршеско обръщение, което коментира погмяната на вековната представа за семейство и морал, на която ставаме свидетели в наше време, с думите: „От Бога, който е сътворил човека като мъж и жена (Бит. 1:28), е даден и вложен нравствен закон: мъжът и жената да се свързват в свещената и благословен съюз на брака, мъжкото и женското начало да се съединяват и в

това общение и единение в любовта да възрастват към съвършенство. Този модел на човешки взаимоотношения е фундаментален, а пренебрегването му води към духовна смърт – както за отделния човек като личност, така и за семейството и обществото“.

И още: „Провъзгласяването на греха за норма и на пагубното – за добро, не е нещо ново за човечеството – казва патриарх Неофит. – В историята се наблюдават трагични повторения: във време на морална криза и упадък народите биват обхващани от користлюбие и греховни страсти, които изместват традиционните нравствени ценности и идеали, поразяват като с метастази здравето на обществото и неизбежно водят цивилизацията към нейния упадък. Съвременното общество, откъснало се от християнските си корени, в стремежа си да бъде толерантно и хуманно, подменя разбирането за основни ценности като любов и свобода и нарича хомосексуализма с нравствено-неутрални изрази като „сексуално малцинство“ или „различна сексуална ориентация“. Но да обичаш човека, да го ценеш и уважаваш, не означава да бъдеш равнодушен към това по какъв път върви той: истинен или лъжовен, път към спасение или към погубване, към живот или смърт“.

Следва
Александра КАРАМИХАЛЕВА

ИНТЕРВЮ

Изстраданата ни църковна независимост

Продължение от бр. 21/2017 г.

– А каква е ситуацията в тези земи след двете Балкански войни?

– Още в хода на военните действия през 1912 г. сърби и гръци започнали да закриват българските национални институции в Македония и да създават свои. Докладите на българските екзархийски митрополити разкриват ужасяващата обстановка на терор, убийства, насилия и заплахи над българското население в Македония, упражнявани от сръбските и гръцките власти. Фрапиращ е случаят, когато на 22 юни 1913 г. гръцката армия по лично указание на крал Константин изгаря и унищожава град Кукуш с 40 околни български села и манастира „Св. Георги“. Жертви стават голяма част от българите, които не успяват да избягат в България. По същото нареждане е изгорен от гърците и град Струмица.

След Букурещкия диктат от 10 август 1913 г. на Сърбия била дадена Вардарска Македония, а на Гърция – Егейска Македония. По обобщени данни само за няколко месеца през 1913 г. сръбските власти заграбили, унищожили и забранили съществуването на повече от 200 черковни и общински управи, 641 български основни училища, 8 пълни средни училища, 43 класни училища с 1013 учители и 37 000 ученици; 761 български черкви, 45 манастира и пет митрополии с 833 свещеници, 14 архиерейски наместничества, 370 български основни, 25 класни и 4 средни училища със 750 учители и 26 000 ученици, както и 357 български черкви и параклиси, 22 читалища, около 120 училищни и частни библиотеки, три български печатници, и т.н. Солунската епархия преминала към диоцеза на Атинската архиепископия.

Управляващият Солунската епархия, архимандрит Евлогий Светиев, бил арестуван от гърците и качен на кораба „Екатерини“. На борда гръцки националисти се гаврили с него, били го, мушкали го с щикове и накрая го хвърлили в морето, където нещастният духовник се удавил. Този екзархийски мъченик трябва да бъде канонизиран за светец!

Българската екзархия загубила и южнодобруджанските си енории, които минали под ведомството на Румънската православна църква. Както в сръбска и гръцка Македония, така и в румънска Южна Добруджа българските училища били затворени, а екзархийските свещеници и учители прогонени. Съответно българското население било подложено на жестока асимилация.

– **Казахме, че екзарх Йосиф чувствва като свой отечески дълг да пази българщината и да е опора на всички българи вътре и извън пределите на България, защо като предстоятел той никога не посещава екзархийските епархии в Македония?**

– Малко известно е обстоятелството, че екзарх Йосиф I нито веднъж не е посещавал своите пасоми в Македония и Беломорска Тракия, по причина на възбрана от страна на Високата порта. Последната ясно е разбирала, какво би представлявало едно посещение на екзарха в македонските епархии. Това би било един изключителен триумф на екзархийското дело, една внушителна манифестация на българщината, доминираща многократно над останалите народности. От спомени на съвременници ясно се вижда с каква голяма популярност се ползвал екзарх Йосиф I всред македонските българи. Неговият фотопортрет е висял във всички митрополии, архиерейски наместничества, канцеларии на екзархийски храмове, училища и читалища; за него са знаели и млади и стари; неговото име се произнасяло като име на светец и древен пророк. Въпреки тези пречки да посещава своето паство, екзархът приемал с отворени обятия всички българи, идващи в Цариград и разговарял с тях по цели часове за положението и обстановката в родните им места; грижел се за обучаващи се в Цариградската духовна семинария момчета от тези краища, познавал всеки по име и неговото семейно положение, помагал им с всичко; поддържал огромна лична и служебна кореспонденция с духовници, учители и първенци от Македония и Одринско; интересувал се ежедневно за положението във вилаетите. Това го правел по свое усмотрение и по убеждение, въпреки че е имал възможността да се прибере в София и да председателства Св. Синод, като се радва на свободен живот и почит от страна на управляващи и пасоми.

– **Как е реагирал екзарх Йосиф на краха на екзархийското дело през 1913 г.?**

– След Междусъюзническата война екзарх Йосиф I останал с много малко пасоми (главно в Цариград, Одрин и Лозенград) и решил да премести седалището на Екзархията в София. Като мъдър и прозорлив дипломат, той обаче не затворил след себе си вратата, а я оставил откритата. В Цариград той оставил да функционира т. нар. Екзархийско заместничество, управлявано до закриването му през 1945 г. от български архиереи (първи бил Велешкият митрополит Мелетий).

Задачите на това заместничество били да продължи да се грижи за духовното и физическо оцеляване на българите християни в пределите на Османската империя, а по-късно и Република Турция. Тайната мисия обаче на това екзархийско заместничество била да изпълнява ролята на бъдещ оперативен щаб, който при благоприятни обстоятелства трябва-

ло да възобнови отново екзархийското дело в Македония и Одринска Тракия.

– **Екзархийското заместничество продължило ли дейността си и след смъртта на екзарх Йосиф?**

– Екзарх Йосиф I починал в една твърде усложнена политическа обстановка – вече близо година бушувала Първата световна война, като България заемала предвидливо неутралитет. Обаче на 6 септември 1915 г. бил сключен съюзен договор с Германия и страната ни се обвързала с Централните сили. В края на септември 1915 г. била извършена обща мобилизация и на 14 октомври с.г. последвало обявяване война на западните ни съседни.

С влизането ни в Първата световна война Българската екзархия започнала отново да възстановява изгубения си преди няколко години външен диоцез. След като в края на ноември 1915 г. Вардарска Македония преминала от сръбски в български ръце, там се завърнали изгонените през 1912 г. екзархийски митрополити. Някои от тях обаче оставили костите си в епархиите си. Така например Дебърският митрополит Козма починал на 11 януари 1916 г. в Кичево и бил погребан в близкия манастир „Св. Богородица – Пречиста“. Струмишкият митрополит Герасим пък умрял на 1 декември 1918 г. в Струмица, където и бил погребан.

Както е известно, Първата световна война завършила с погром за България и в края на септември 1918 г. Българската екзархия изгубила отново македонските си епархии. По силата на Ньойския мирен договор от 27 ноември 1919 г. от диоцеза на Българската православна църква отпаднала и по-голямата част от Струмишката епархия (Струмица, Радовиш, Валандово); погранични части от Софийска епархия (Цариброд, Босилеград) и Западна Тракия, в която от 1913 г. била устроена Маронийската епархия със седалище Гюмюрджина.

В Европейска Турция Екзархията успяла да запази Одринската епархия, която от 1910 до пролетта на 1932 г. била управлявана от архимандрит Никодим Атанасов (същият на 4 април 1920 г. бил хиротонисан за Тиверополски епископ). На турска територия била устроена и временна Лозенградска епархия, която от 1922 до 1925 г. била управлявана от Нишавския епископ Иларион. После там бил изпратен бившият Скопски митрополит Неофит, който от 1932 г. управлявал и съседната Одринска епархия – чак до смъртта си в нач. на 1938 г. След това за всички православни българи в пределите на Европейска Турция останало да се грижи Екзархийското заместничество, чието седалище било в Цариград. След смъртта на бившия Велешки митрополит Борис (14 август 1924 г.) екзархийски заместници били бившият Охридски митрополит Борис (1924 – 1936), Главинишкият епископ Климент (1936 – 1942) и Величкият епископ Андрей (1942 – 1945).

Със започването на Втората световна война пред Българската православна

църква още веднъж възникнали възможности за възвърщане на нейния загубен диоцез. Военно присъединените земи в Македония и Беломорието трябва и административно да бъдат заети. Обаче в неясната и сложна обстановка през пролетта на 1941 г. Българската екзархия „най-бързо се ориентира и най-напред изгражда структурата на църковната власт и пристъпва към нейното установяване“. Фактически още на 29 април 1941 г. Св. Синод в пълен състав се събира в София на извънредна сесия, за да обсъди „каноническите мерки за възстановяване ведомството на светата ни Църква в новоосвободените епархии от нашата църковна област“.

На тази извънредна синодална сесия наместник-председателят на Св. Синод, Видински митрополит Неофит, произнесъл патетично въстпително слово и съобщил на своите духовни събратя, че имал срещи с министъра на външните работи и изповеданията Иван Попов и министър-председателя проф. Богдан Филев. На тези срещи били разменени мисли за предстоящото църковно разпределение, като държавните мъже останали съгласни с уговореното. След това синодалните архиереи приели проекта, съставен от намаления състав на Св. Синод. Според него в новоосвободените земи били устроени следните епархии: **Маронийска** – с градовете Гюмюрджина, Дедеагач, Димитриево, Ксанти, Софлу и Фере; **Охридско-Битолска** – с градовете Битоля, Дебър, Кичево, Костур, Крушево, Лерин, Охрид, Прилеп, Ресен и Струга; **Скопско-Велешка** – с градовете Велес, Враня, Гостивар, Кочане, Кратово, Куманово, Лесковец, Паланка, Скопие, Тетово и Щип и **Струмишко-Драмска** – с градовете Баракли-Джумая, Демир-Хисар, Драма, Кавала, Пехчево, Радовиш, Серес и Струмица.

Въпросът за **Солунска епархия** останал открит, докато се „уясни какви провизорни граници ще се установят в близко бъдеще“. Към **Софийска епархия** било решено да се присъединят отнетите от сърбите още през 1919 г. части от Царибродско, Босилеградско и Трънско, както и гр. Прилеп с околността си.

Св. Синод решил и кои архиереи ще управляват новообразуваните епархии. В Маронийска бил определен Пловдивският митрополит Кирил, с помощник Маронийският епископ Иларион. В Охридско-Битолската епархия бил изпратен Ловешкият митрополит Филарет, с помощник Браничкият епископ Максим; Скопско-Велешката била поета от Търновския митрополит Софроний, с помощник Брегалничкият епископ Панарет, а в Струмишко-Драмската епархия – Неврокопският митрополит Борис, с помощник Драговитийският епископ Харитон.

Св. Синод излязъл и със специално окръжно, в което прикирил епархийските митрополити да се разпоредят: 1) всички свещеници, които навремето са служили в завзетите земи да бъдат задължително командирвани в новоприединените области; 2) да поканят пенсионирани свещеници, които по-рано са служили в новоосвободените земи и още се чувстват дееспособни, да бъдат също командирвани там.

Така Св. Синод бързо реагирал и веднага възстановил църковната администрация в старите си екзархийски епархии, понеже имал опит и готовност за това. Обаче злополучният край на войната и последвалата нова национална катастрофа станали причина за безвъзвратното изгубване на епархиите в Македония и Одринска Тракия.

Следва
Интервюто взе:
Александра КАРАМИХАЛЕВА

ПРАВОСЛАВНИ СВЕТИНИ

Обновление на храма „Свети Стефан“ в Истанбул

Българска църковна делегация, начело с Негово Светейшество Българският патриарх Неофит взе участие в обновлението на българския храм „Св. Стефан“ в Истанбул. С патриарх Неофит бяха високопроеосвящените митрополити Ловчански Гавриил, Русенски Наум и Старозагорски Киприан. В историческото събитие на Златния рог взеха участие високопоставени лица от Турция и България, между които и турският президент Реджеп Ердоган, минис-

метни преци на първо-мъченика за Христовата вяра, светия архидякон Стефан. Въплнението ни е още по-голямо, тъй като в днешния ден за първи път имаме възможността да видим този свят Божи дом в неговия обновен велелетен вид – достигнат днес благодарение на добросъседските отношения и доброплодното сътрудничество между нашите страни и нашите Православни църкви“.

Българският патриарх благодари на Република

храм, патриарх Неофит подчерта, че „извършеното от тях е дело свято, дело, благословено от Бога“, и благопожела: „Нека всемилостивият Бог всякога благоволи над всички нас, над нашите страни и народи, и да ни подкрепя във всяко наше общо дело и доброполезно начинание!“

В памет от този ден премиерът Борисов подари на църквата обковано св. Евангелие.

Реставрацията на Желязната църква струва над 4000 милиона евро.

Същия ден Българският патриарх Неофит бе приет от Вселенския патриарх Вартоломей във Вселенската патриаршия, където се състоя сърдечен разговор между двамата предстоятели.

След срещата Вселенският патриарх, придружен от Христуполския еп. Макарий и архидякон Теодор, посети намиращия се в истанбулския квартал „Шишли“ екзархийски дом, седалище на българската православна общност, и заедно с патриарх Неофит се поклониха в храма „Св. Йоан Рилски“.

тер-председателят на Българския Бойко Борисов и министър-председателят на Турция Бинали Йилдъръм, кметът на Истанбул Мевлют Уйсал, посланикът на България в Турция г-жа Надежда Нейнски, главният мюфтия на мюсюлманите в България Мустафа Хаджи, народни представители, министри и др.

В обновения след седемгодишна реставрация храм Техни Светейшества Вселенският патриарх Вартоломей и Българският патриарх Неофит отслужи-ха молебен на 7 януари.

Патриарх Неофит се обърна към присъстващите със слово: „В деня на Господния Предтеча и Кръстител св. Йоан със свещен трепет и дълбоко възлание пристигнахме в богохранимата престолнина на Църквата-майка – Вселенската Константинополска патриаршия, и прекрачихме двете вие на всебългарската светиня на Златния рог – храма, посветен от нашите приснопа-

Турция, която в лицето на община Истанбул щедро подкрепи сложните реставрационни дейности, за да може в годината, когато се навършват 120 години от въздигането на този храм, „той да заблести по нов начин, укрепен и величествен; в който отново да могат да се стичат за богослужение и поклонение многобройни посетители както от нашата страна, така и от целия свят“.

Благодарност и признателност предстоятелят на БПЦ отправи и към българската държава, в лицето на министър-председателя Борисов, както и към Негово Светейшество патриарх Вартоломей „за подкрепата, която оказва при опазване на историческите ни светини, намиращи се под неговата юрисдикция“.

Като спомена дългогодишния самоотвержен труд на всички реставратори, строители и на всички, допринесли за успешния край на укрепването и обновлението на този свят

хонни и културни връзки между Църквата-майка и българския народ, изкована чрез мисионерското дело на свети Фотий, както и за трайната пастирска грижа на Вселенската патриаршия към живеещите в Истанбул православни българи.

Цялостната реставрация и ремонт на „Свети Стефан“ продължи 7 години, но тя е предхождана от възстановяването на собствеността върху църквата на „Фондацията на Православната църква на българската Екзархия“ в Истанбул с нотариален акт през 2004 г. Беше подписано и споразумение за опазване на недвижимото културно наследство от министерствата на культу-

ра на двете страни. Основните строително-ремонтни и реставрационни дейности започват през 2011 г., след получаване на разрешение от турската държава, предвид факта, че църквата е исторически паметник, част от културно-историческото наследство на страната. Храмът е затворен за богослужение поради сериозни проблеми в носещата конструкция, вследствие на корозия.

В свое поздравително слово Вселенският патриарх говори за древните ду-

Ремонтът започва турската фирма „Артун иншат“, но е довършен от друга турска фирма – „Ташяп“. Главният архитект на проекта по реставрацията е г-жа Фикрийе Булунмаз, която ръководи строителния и реставраторски екип.

Финансовите средства за ремонта са осигурени преимуществено от турската държава и по-конкретно от Истанбулска голяма община, Областна администрация на Истанбул и Община Фатих. Поради сложността на процеса и изчерпване на отпуснатите фондове ремонтът е спиран на няколко пъти. Финалната фаза на реставрацията беше осъществена при личната ангажираност на президента на Турция Реджеп Тайип Ердоган.

За реставрацията са вложени общо около 16 млн. турски лири (приблизително 3,5 млн. евро), от които България е предоставила целево в два транша 200 000 и 190 000 евро. Отделно от това от 1992 г. българската държава ежегодно отделя средства чрез бюджета на Министерството на външните работи за издръжка на Българската православна църковна община в Истанбул. От 2009 г. тази сума е 50 000 евро годишно.

Във вътрешно-архитектурен план е осъществена цялостна подмяна на пода на първия етаж, както и са реставрирани всички декоративни елементи по олтара, иконостисите, патриаршеските два трона и иконостасът. Въз основа на новоизградения фундамент на храма се е оформило ново многофункциона-

лно помещение – крипта, което ще бъде използвано като изложбена зала и за други културни прояви на българската общност. Изградена е съвременна климатична и вентилационна система. Подменени са всички пейки за богомолците и посетителите на църквата.

Във външно-архитектурен план е извършен цялостен ремонт на металните конструктивни и корпусни елементи на храма. Подменено е изцяло покривното покритие. Променена е и хоризонталната планировка на двора на храма, като са запазени и изцяло обновени гробните места на погребаните при храма видни български възрожденски духовници. Цялостно е изградена оградата на двора, като са запазени оригиналните декоративни елементи.

Понастоящем българската православна общност в Истанбул наброява около 500 души. През годините българската общност е създавала различни дружества, които са развивали дейности от нейно име и в нейна полза. Пример в това отношение е учреденото през 1910 г. благодарително дружество „Радост“.

През 2015 г. по инициатива на генералното консулство бе създадено българско неделно училище „Св. св. Кирил и Методий“. То се превърна в основен двигател и събирателен център за дейността на общността.

Александра
КАРАМИХАЛЕВА
Снимки:
Пресцентър на МС

ПРОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА „Църковен вестник“ – 2018 г.

1 година ..... 30,00 лв.
3 месеца ..... 15,00 лв.
3 месеца ..... 7,50 лв.
ед. цена ..... 0,70 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
СВ. СИНОД, София – 1000
ул. „Оборище“ № 4
тел. 980-30-16, центр. 987-56-11/245,
e-mail: sinizdat@gmail.com

Отговорен редактор на броя:
Александра Карамихалева

Материали се приемат в електронен формат.

Сумите за абонамент да се изпращат по банкова сметка или с пощенски запис на името на Танка Тончева Христова, като се изписват точният адрес и пощенският код на абоната!

Банкова сметка на Синодално издателство на БПЦ:
УниКредит Булбанк – София, ул. „Алабин“ № 58
IBAN BG97UNCN96601018147018, BIC код: UNCRBGSF

„Църковен вестник“ съдържа свещени текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.